

Welling

[Wellington, E.A.]

E. A. Wellingk

DEN
SVENSKA
SOLDATENS
FÖRBÄTTRADE ÖDE.

*Låt up tin mun för allas theras sak som förlätne äro.
Ordspråks Bokens 31 Cap. v. 8.*

Å B Ö,

Tryckt hos JOHAN CHRISTOPHER FRENCKELL, 1771.

a. E. Wellingk

TILÅGNEELSE SKRIFT, TIL DEN SVENSKA SOLDATEN.

Du årans Fosterfön! Du Kronors glans och stöd!
Som offrar upp Din blod, och suckar efter bröd;
Tag denna lilla Skritt, som jag dig välment gifver,
En ren, ofargad nit, min svaga fjäder drifver.

Den Stora GUDamagt, dig ej förgjätit har,
Han är din fasta Borg, din Skjöld, och ditt försvär,
Utaf Dets högra Hand, som lärar dig at itrida,
Kan du din trohets lön, och sakra hjälp förbida.

Den sjelf af bördan trycks, i trycktas nöd tar del,
Och söker på alt sätt förbättra ödets fel;
Et godt, et nyttigt råd, som Gull bör ofta skattas,
Här fyller viljan upp, hvad i förmågan fattas.

För mänsklighetens tak, jag driffigt tala tör.
Kom! ädla Skalde-drift, mig kraftigt bistånd gör;
Kom! styr min matta hand, och lär en ovan tunga,
Den Svenska Knektens lof, och åra värdigtunga.

Din Kung, ditt Fosterland, du alltid hållit kär,
För dem du lider nögd, kjöld, hunger och besvär;
Af vördnad, tro och nit, dit varma hjerta brinner,
Du sacktar uppå knå, fast bloden strömväs rinner.

Du säger med friskt mod, GUD gje vår GUSTAV godt!
 At för Dets åra dô, det år min bästa lott;
 Men mina bröder, J, som kjampen vid min sida,
 Er lären utaf mig, at in i döden strida.

När Cimber ur sitt bröst, den hvassa pilen drog,
 Berättar Skalden ofs, at han med löje dog;
 Et lika hjeltemod, hos dig man äfven finner,
 Du dina Fäders dygd, och mandom dig påminner.

Af glädje all din blod, i dina ådror rör,
 När Svenska lösen gjes, och då Trumpeten hör;
 Du rycker hurtigt fram, i linien dig upptäller,
 Canoner börja gå, och öfver alt det smäller.

En snäll och ljungand' blix, från mörkblå skyar far,
 Som dunder, skräck och död, i följe med sig har;
 Den faller ned som strå, de största Batailloner,
 Och skingrar i en blink, de stolta Esquadroner.

Det täcka Blomsterfält, som i sin fågring stod,
 Nu synes öfverhölgt, af svart och stelnad blod;
 Här ligga armar, ben, och lik i stora hopar,
 En farad vän och bror, om hjälp förgäfves ropar.

Vänd dig min Skalde-mô, från en så gruslig syn!
 Här hären resa sig, och stiga up mot skyn;
 När krigets grymma Gud, uti sin ifver rasar,
 Då mänskligheten flyr och sielf naturen tatar.

Et retadt Lejon ej så håftigt rufar fram,
 Som du helt oförkräkt, bland kulor, rök och damm,
 Du bryter tappert in, uti din oväns leder,
 Med skrufvad Bajonet, alt krossas, stötes neder.

Du som et hälleberg, mot alla anfall står,
 Du räknar dina skott, men intet dina får;
 När du har GUD til hjälp, du härars mängd ej fruktar,
 Men trolöst öfvervald, med modig arm du tuktar.

Når du har kommit hem, från mången blodig strid,
Och Himlen åter skjänkt, den fälla, ljufva frid;
Din Värja och Mousquet, du villigt från dig kastar,
Och som en Romersk man, til Plogen åter hastar.

Den Martis Fanor fölgt, nu Ceres lija för,
Den Fåsten slagit ned, sin åker får och kjör,
Den nylig varit van, at härja och föröda,
I stillhet föder sig, af egen svett och möda.

Din fåta maka du, i famnen kärligt tar,
Du glömmmer alt besvär, du lefver nögda där;
Fast ej ert lilla bo, af Gull och Marmor lyser,
Det oskuld, frid, och ro, samt glada hjertan hyser.

Af dina muntra barn, som vid din sida stå,
Kan Riket största gagn, med tiden hämta få;
Blott man dem värda vil, de mogna frukter gifva,
Och mången nyttig flögd, i Svea land uplifva.

Var alltid den du är, jag dig all sällhet spår,
Din olycks natt flyr bort, din glädje Sol upgår;
Om du af månskjor glöms, skal Himlen sielf dig löna,
Din dygd, din tro, ditt mod, med evig lager kröna.

I vålmening gifvit

Af

E. A. V.

VÅLMENT FÖRSLAG.

Bland de många och dråpeliga storverk, medelst hvilka Konung LUDVIC den 14:de gjort Sitt Namn vördadt hos den senaste efterverlden; må man visserligen räkna det präktiga och väl inrättade Invalide-hus, han låtit upbygga i Sitt Residence, hvarest många tusende gamla och bräckliga Krigsmän, til belöning för deras trogna tjänster, i stillhet och GUDsfrucktan kunna tilbringa sin öfriga lefnad. (a)

Vi hafva jämväl i Svea Rike, et så kalladt Invalide- eller Krigsmans-Hus; men at det på intet sätt kan förliknas med det Parisiska, det intygar beklageligen et ganska stort antal af våra förfäskjedade Krigsmän, hvilka sedan de uti Kronans tjänst förspillt sin ungdom, hålla och krafter, i en svag och bräcklig ålderdom, med utsvultna kroppar, stympade lemmar, och tråfiga kläder, för sina Medborgares dörrar nödgas tigga sit lifsuppehälle. Då foglarna under himmelen hafva sina nästen, och råfvarne sina kulor; måste dock mången af dessa Fosterlandets olyckeliga offer, med bittra tårar beklaga, at han ej har något, hvarunder han kan luta sit hufvud.

Det utmärkta prof af ädelmod, och människjo kärlek, Riksfens Höglofl. Ständer betygat emot den tjänstgörande Soldaten vid våra Garnisons

):(3

(a) Den för sin vitterhet allmänt bekante Presidenten *Montesquieu*, säger i sit 84:de Persiska bref, at om han vore en Monarch, ville han håldre hafva gjort denna förträffliga inrättning, än hafva vunnit 3:ne blodiga batailler.

nifons Regementen, gifver mig den driftighet, at inför deras, och allmänhetens ögon, framgifva mit så enfaldiga som välmenta förslag, at utan Kronans eller det allmännas kjänbara affaknad, kunna föröka den föräfskjedade Soldatens knappa och otillräckeliga underhåll.

1:mo Man har berättat mig, at våra Kronobåtsmän arligen gifva 6 öre S:mt til Sjömans-huset, hvarföre de efter 30 års tjenstetid bekomma et årligit underhåll af 54 Dal. K:mt, hvilket jämväl skal sträcka sig til deras efterlemnade Enkor och barn. Det lär ej gifvas någon med sundt förnuft begäfvad Ryttare, Dragon, eller Soldat af våre indelte Regementen, som icke med innerlig glädje skulle taga del uti en så nyttig inrättning, om Herrar Regements Chefer, som altid betygat den ömaste omvårdnad för sina underhåfvandes välfärd, vid infallande Regements-möten, behagade föreställa dem, hvad ymnig frukt de i framtiden kunde skörda af en ringa och okjänbar årlig afgift. Huruledes denna af mig föreslagne underhålls-Cassan borde inrättas och förvaltas, hemställer jag i djupaste underdånighet, Hans Kongl. Maj:ts Allernådigste godtfinnande och bepröfvande.

2:do Hvar och en recrute af de indelte Regementen, borde efter min oförgripeliga tanka, utaf sin Soldate eller Ryttare lega, til det minsta gifva 2 Dal. S:mt til förenämde Cassä, hvilket sammanškott i framtiden skulle utgjöra en betydande summa.

3:tio När Svea Rikes Inbyggare, medelst vår Allernådigste Konungs och des trogna Ständers

ders vilå författningar, blifvit befriade från de bevillningar som nu för tiden utprässa deras suckar, låra de med glada hjertan samtycka til en ringa dock årlig bevillning af några öre Silfvermynt, hvilken borde nyttjas, at i Stockholm, Gjöteborg, och Åbo, låta upbygga 3:ne anständiga, och vackra Krigsmans-hus, hvilka icke allenast skulle utgjöra mänsklighetens heder, och förenämde Ståders prydnad, utan jemväl blifva de värdigaste Åre-Stoder, som någon sin blifvit upreste för en stor Regent, och en stridbar Nation.

4:to Til dels at denna lyckeliga, och högt efterlångtade Tide-puncten infaller, fördristar jag mig på den afskjedade Soldatens vågnar, hos *Hans Kongl. Maj:t*, i djupaste underdånighet anhålla, om Dess Allernådigste förordnande, at hvarje Nyårs och Midsommars dag, en årlig Collect öfver hela Riket måtte insamlas til Krigsmans-husets understöd, hvars Direction årligen borde gifva Allmänheten tilkänna, huru många Under-Officerare och Soldater därstädes underhållas. Skulle någon annan Collect vara förordnad på dessa förenämde dagar, borde dock hvar och en Kyrkoherde låta sätta et fat vid Kyrkodörren, uti hvilket hvar och en rättfinnad Medborgare kunde efter råd och lägenhet bidra til våra nödlidande Krigsmännens hjälp och undsättning. Fastän girighet, och begärelse til yppiga nöjen petrificerat mångens hjerta, så finner man dock, GUDi lof, mitt uti det allmänna fördärfvet, många ådla menniskjovänner, som sätta sin största vållust deruti, at både hemligen och uppenbarligen klåda och
måtta

mätta en hungrig broder. Härutinnan har den Svenska Arméens hedervärda Frimurare Loge gifvit et ganska prisvärdigt efterdöme.

Världslige Landsmän lätom ofs besinna, at Soldaten är den som i et brinnande krig, för en ringa vedergällning, måste kläda blodig skjorta, utstå köld, vakande, hunger, och många tusende besvärigheter; då vi sitta hemma i största ro och bekvämlighet, under des vingar skugga. Hvad kan derföre vara billigare, än at vi visa något prof af årkänsla emot den, som alltid varit beredvillig at för vår välfärd upoffra den sista Blods-droppan? När vi jemföre de äldre och nyare tideböcker, lära vi nogsamf finna, at ju större omvårdnad och kärlek et folkslag bevisat Soldaten, ju mera har det stigit til magt och anseende, men tvertom, hvarest Soldaten varit föraktad och värdslösad, där har antingen utvårtes öfvervöld, eller de blodigaste revolutioner varit nära för dörren. Hade den snåla Keisar MAURITIUS haft större ömhet för det Romerska Krigsfolket, hade han ej behöft nedlägga Sitt gråa Hufvud på Stup-stocken, uplyfta sina händer til himmelen, och årkänna den stora GUDens Rättfärdiga domar, som i Sit Heliga Ord förklarar, at dom utan barmhertighet, skal öfvergå dem, som ingen barmhertighet bevisat hafva. Då vi af Utrikes Tidningarne dageligen förnimma, den Christ-milda ömhet åtskillige Enväldsherrar bevisa den afskjedade Soldaten, skulle då Friborne Svear tilfluta sina hjertan för mänsklighetens klagande röst? Tvärtom, gör jag mig det glada hopp, at J, ju förr ju håldre, lærer undfatta våra nödlidande Krigsmän, som med Glädje-tårar skola önska många tusende välsignelser öfver eder, och edra senaste Efterkommande.

Overtøisement

Ej nektes at kjærlek for ålra oskuing
os landets allmårna bästa
wist muntmål model for gånal os uing,
men utgiör ei allt hos de flåsta.

Nå tro icke hoppet om sonande Kall?
om Kof os riklande Bygde?
Kari wara en orsak, fast man icke skall
omnemna det såsom et Lygde.

Nå tro icke Såljen, Hoäng eller nöd
ibland diar Pilen med Smårta?
om annars man hadde sit dagliga bröd
med stilla os fredligt hjärta?

Bland Psionak os böljer i stormar os Jhl
en segtande Söker sin foda
at Kofwaren nödgas han mårta sin pihl;
men en kan den andra lätt döda

Se Bergsmannen neer under Jordens diup
hur fastligt han dundrar os brakar

3 Fast

Fäst stenarne surra som hagel och skot
och bergel det darrar och skakar.

Han hvilar på klippan, dock i den inadvast
i klyften så släcker han torsten,
af hvettröken känner han ingen molest
ej heller af hettan och frosten.

Så mallmen är iker är han hjuskelig glad
han slagger, han slår och han sjunger,
men är han ej bär, jüst som han vill ha,
så blir han så trötter och tungen.

En Jägare löper med Bössa och Sprut
åt Vinar och Björnar och Wargar
han tänker at mörda dem alla til slutt
han dödar, han sårar, han sargar.

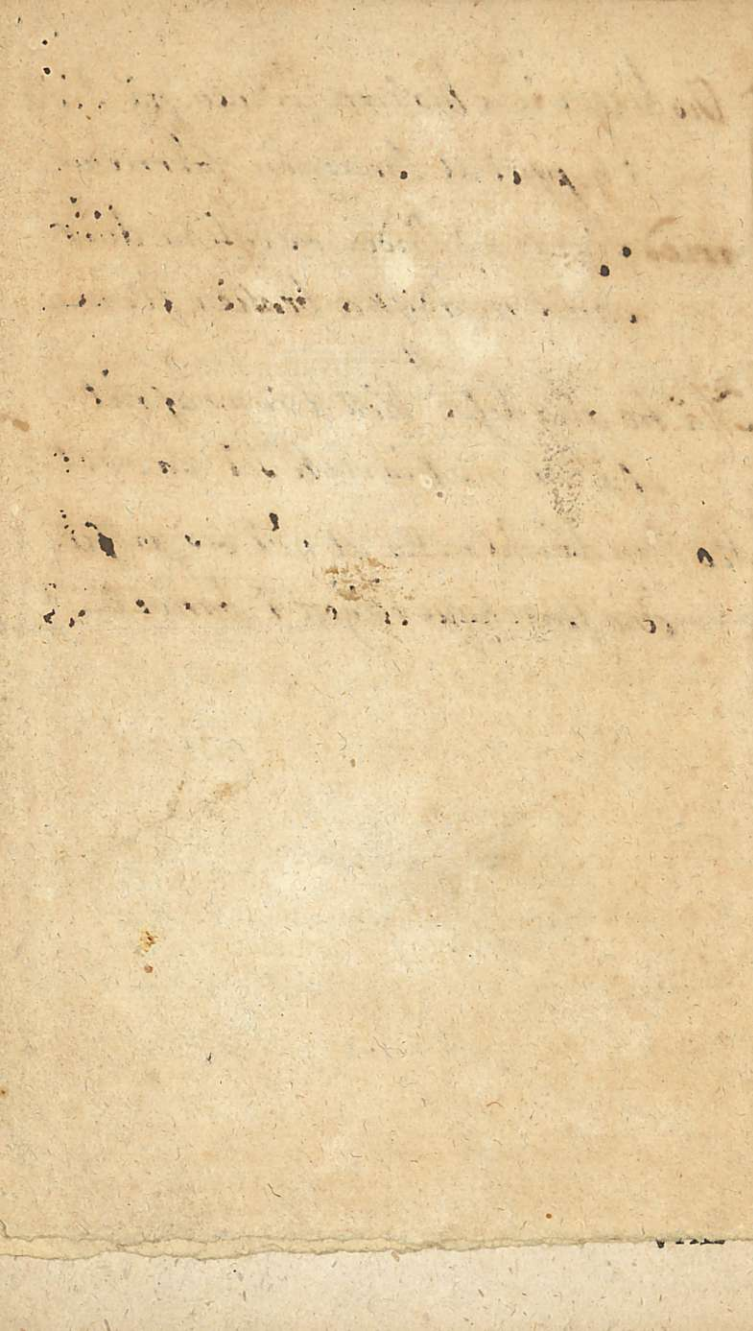

3 och

Os ligger icke Mohren i öcknen på Lühr
i hoppet at Beürsen förnena
med Tigrar och Larder os dylika diur
samt mordiska bestier flera

#

Nå tro alla desse blott drivas af nit
af ädra os kiärlek till Landet?
Ho kan då väl neka at nord os profite
äro starkaste vägen i landet?

311.41.205.

~~K. L. M. T.~~

Rv. Karvankäij. ja tööl. Ri.
Wellington

